

Suomesta eri maihin muuttaneiden siirtolaisten eroista

TAPANI ALKULA

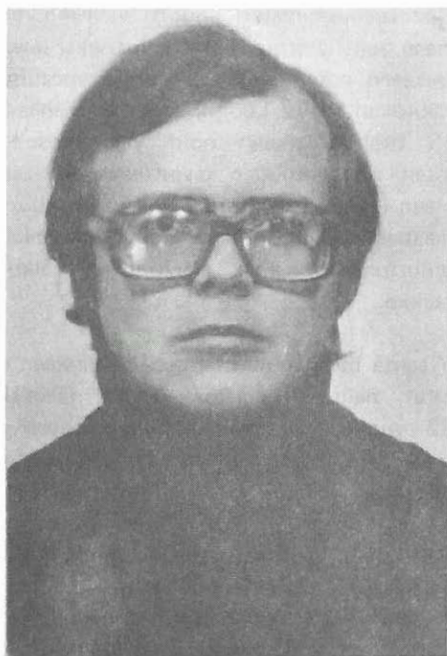
VTK

Seuraava perustuu kirjoittajan Helsingin yliopiston sosiologian laitoksella tekemään pro gradutyöhön Suomesta eri maihin muuttavien siirtolaisten erot (1975).

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata Suomesta eri maihin muuttavien siirtolaisten sosiaalista taustaa ja tehdä löydettäviä eroja ymmärrettäväksi liittämällä muutto-prosessi Suomen ja siirtolaisten kohdemaiden yhteiskunnallisiin oloihin ja niiden muutoksiin.

Pidemmältä ajalta hankittiin tietoa muutamista keskeisistä asioista kuten siirtolaisuuden määrän vaihtelusta ja muuttajien ammattirekenteesta tarkastelemalla kuusikymmenluvun ja seitsenkymmenluvun alun siirtolaisuustilastoja. Toisaalta pyrittiin syventämään saatua kuvaa haastatteleamalla kesä-joulukuussa 1972 Ruotsiin muuttaneita ja Australiaan tai Kanadaan siirtolaisuusmaiden hakeneita postikyselyin.

Lähtökohtana oli, että Pohjoismaiden ulkopuolelle suuntautuva siirtolaisuus määräytyy suureksi osaksi vastaanottajamaiden siirtolaisuuspolitiikan mukaan edellyttäen että muuttoon halukkaita yleensä on olemassa. Työlupa tai viisumi on vastaanottajamaiden keino, jolla tulijoiden määrälle voidaan asettaa yläraja ja jolla maahanmuuttajia

valikoidaan. Näin ollen *muuton institutionaalisten olosuhteiden selvittely* oli osa tutkimusta. Toisaalta muuttoliikkeen laajuuden vaihtelut haluttiin kytkeä keskeisiin työvoimapolitiisiin *taloudellisiin muutuksiin*, työttömyyteen ja elinkeinorekenteen muutoksiin. Siirtolaisten *valikoimista* selviteltiin lähinnä vertailemalla eri maihin muuttavia ryhmiä keskenään. Vertailut paikalleen jäävään väestöön olivat mahdollisia vain erittäin rajoitetusti.

TUTKIMUKSEEN SISÄLTyneiden MAIDEN SIIRTOLAIUUSPOLITIIKASTA

Australia

Australiassa siirtolaisuus nousi tärkeäksi poliittiseksi puheenaiheeksi toisen maailmansodan jälkeen. Hallitus katsoi, että maan väestö oli luonnonvaroihin ja taloudellisiin kehitysmahdollisuuksiin nähden liian pieni.

Siirtolaisuusministeri ehdotti v. 1945, että maan tulisi asettaa väestöpoliittiseksi tavoitteekseen noin kahden prosentin vuotuinen väkiluvun lisäys. Luonnollinen väestönkasvu oli tuohon aikaan noin yksi prosenti, joten siirtolaisuuden tavoitteeksi jäi lisätä maan väestöä *prosentti vuodessa*. Luotu maahanmuuttopolitiikka säilyi paljonkaan muuttumatta aina 1970-luvun alkuun saakka.

Yleensä maahanmuuttajia ei kuitenkaan ole ollut haluttua määrää. Sodan jälkeisinä 22 vuotena nettosiirtolaisuus kohosi yhteen prosenttiin tai sen yli vain kuutena vuotena.

Australian hallitus vaihtui vuoden 1972 vaaleissa. Työväenpuolue julkaisi huhtikuussa 1973 uuden siirtolaisuuspolitiikan periaatteet julistuksessa, jossa luovuttiin yhden prosentin vuotuisen nettosiirtolaisuuden tavoitteesta. Huomiota kiinnitettiin entistä enemmän työllisyyden ja maahanmuuton yhteyksiin. Koska muutos ei ehtinyt voimaan tutkimusajankohtana, tässä ei puututa siihen lähemmin.

Kanada

Kanada ei ole asettanut määrällistä maahanmuuttotavoitetta. Koko sodanjälkeisen ajan on huomiota kiinnitetty *siirtolaisuuden ja talouden suhdanteiden yhteyksiin*.

Kanadaan muuttoa haluavat jaetaan kolmeen ryhmään, itsenäisiin, joiden tulee täyttää hyväksymiskriteerit, nimettyihin (nominated), he ovat Kanadassa jo asuvien sukulaisia ja heidän valintakriteerinsä ovat lievempiä kuin itsenäisten pyrkijöiden, sekä kustannettuihin (sponsored), jotka ovat Kanadassa asuvien lähisukulaisia, heidän valintakriteerinsä ovat kaikkein lievimmät.

Siirtolaisviisumia haluavat luokitellaan erityisen pistelaskujärjestelmän mukaan. Koulutuksesta- ammatillinen koulutus mukaan luettuna hakija voi saada enintään 20

pistettä. Ammattitaito antaa yhdestä kymmeneen pistettä. Ammatin työvoimaan Kanadassa kohdistuva kysyntä tuo enintään 15 pistettä. Jos kysyntäpisteet jäävät nol- laan, ehdokasta ei hyväksytä, ellei hänellä ole työpaikkaa järjestettynä tai ellei hän kuulu johonkin erittäin tärkeänä pidettyyn ammattiin. Lisäksi itsenäinen hakija voi saada järjestetystä työpaikasta kymmenen lisäpistettä. Viidentenä työmarkkinoihin liit- tyvänä arviointiperusteena on alueellinen työvoiman kysyntä. Alle 35-vuotiaille annea- taan kymmenen pistettä. Kutakin 35 v. ylittävältä ikävuodelta vähennetään yksi piste. Kustannettuihin siirtolaisiin pistelas- kumenettelyä ei kuitenkaan sovelleta.

Yhdysvallat

Yhdysvallat rajoitti maahanmuuttoa jo vuon- na 1920. Silloin luotiin maakohtainen (aluksi vain itäisen pallonpuoliskon val- tioita koskeva) siirtolaisten *kiintiöjärjes- telmä*. Kiintiöiden suuruus on vaihdellut mutta periaate on säilynyt. Rajoitusten puitteissa siirtolaiset valitaan siten, että perheiden yhdistymistä suositaan ja että tulijoilla on "taitoja ja lahjoja, joita Yhdys- valloissa tarvitaan".

Ruotsi ja Suomi

Heinäkuun 1. 1954 astui voimaan Ruot- sin, Norjan, Tanskan ja Suomen *sopimus yhteisistä työmarkkinoista*. Samaan aikaan toteutui Pohjoismaiden kansalaisten passi- ja oleskelulupavapaus (vuodesta 1943 muiden Pohjoismaiden kansalaiset eivät olleet tar- vinneet työlupaa Ruotsissa). Toukokuussa 1958 Pohjoismaista muodostettiin muitakin kuin maiden kansalaisia koskeva yhteinen passintarkastusalue, johon Islanti liittyi vuoden 1966 alusta.

Suomen valtio ei ole harjoittanut varsinaista siirtolaisuuspolitiikkaa. Se ei ole sanotta- vasti yrittänyt estää tai tukea maastamuut- toa. Poliittiset toimenpiteet ovat tietysti vaikuttaneet siirtolaisuuteen mutta maasta-

muuttoa ei ole käytetty päätöksenteon perusteluna. Mainittu pohjoismainen työmarkkinasopimus on selvän poikkeus säännöstä. Tilanne muuttui hieman 1960-luvun lopussa, jolloin voimakkaan maastamuuton haitalliset vaikutukset tulivat selvästi esiin. Tällöin käynnistettiin laaja tutkimustoiminta siirtolaisuuden syiden ja seurauksien selvittämiseksi. Seitsenkymmenluvun alussa tehtiin aloitteita, joiden tarkoituksena oli mm. tiedottamista tehokkaalla ja asuntopoliittisin toimenpitein vaikuttaa Ruotsiin muuttoa vähentävästi.

Huhtikuussa 1973 Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaiset allekirjoittivat sopimuksen, jossa edellytetään ruotsalaisten työnantajien ottavan palvelukseensa vain viralliseen työnvälitykseen yhteydessä olleita suomalaisia. Ruotsin työnantajapuolen edustaja korosti kuitenkin välittömästi, että sopimus on vapaaehtoinen eikä velvoita työnantajia.

1. Määrälliset vaihtelut

Sadan viime vuoden aikana Suomesta on siirtynyt ulkomaille noin 800 000 henkilöä. Palanneita tai muuten Suomeen muuttaneita on samana aikana ollut noin 370 000. Voimakkaimmillaan muuttotappio oli vuonna 1969 lähinnä Ruotsiin muuton johdosta, lähteneitä oli 32 600 enemmän kuin tulleita. Tästä siirtolaisuudesta ei ole syytä puhua kovinkaan yhtenäisenä liikkeenä. Esimerkiksi Ruotsiin muuton ja muun siirtolaisuuden vuosien 1951–1970 volyymin aikasarjojen korrelaatio on vähäinen ja sitä paitsi negatiivinen (–0.20). Tällainen laskelma ei tietysti sulje pois mahdollisuutta, että muuttoliikettä aiheuttava tekijä, esim. työttömyys vaikuttaisi voimakkaasti kaikkien eri maihin suuntautuvien liikkeiden huippuajoina mutta vastaanottajamaiden toimenpiteet estäisivät eri maihin suuntautuvan muuton paisumisen samanaikaisesti. Muun muassa tähän kysymykseen haetaan vastausta seuraavassa maakohtaisessa lyhyessä katsauksessa.

1.1. Australia

Suomalaisperäistä väestöä lienee Australiassa noin 15 000–20 000 henkeä. Muutto Suomesta Australiaan on ollut vilkkaimmillaan 1950– ja 1960-lukujen lopussa. Olavi Koivukankaan mukaan Suomen työttömyys on ollut molempina huippukausina tärkein muuttoon vaikuttanut tekijä. Lisäksi hän mainitsee Australian valtion matka-avustukset, jotka ovat mahdollistaneet vaikeassakin taloudellisessa asemassa olevien muuton (Koivukangas 1973, s. 254).

Suomesta Australiaan suuntautunut siirtolaisuus vaihtelikin vuosina 1960–1970 selvästi *Suomen työttömyyden mukaan*. Ajan aikasarjoista laskettu vuodella viivästetty korrelaatio Suomen työttömyysasteen ja Australiaan muuton välillä oli 0.81 ja selityksaste siten yli 65 prosenttia. Samana aikana Australian työttömyysasteen ja Suomesta Australiaan suuntautuneen siirtolaisuuden korrelaatio oli hieman yllättäen positiivinen. Tosin vuodella viivästetyn korrelaation suuruus ei kohonnut 0.59:ää korkeammaksi ($r^2 = 0.35\%$).

Positiivinen korrelaatio viittaisi mahdollisuuteen, että Australia on pyrkinyt täyttämään määrällisen siirtolaisuustavoitteensa käyttämällä hyväksi lähtömaan huonoista taloudellisista suhdanteista johtunutta kasvaneutta maastamuuttohalukkuutta siitä huolimatta, että myös Australian korkean työttömyyden kaudet ovat sattuneet samoiksi ajoiksi. Sama tuntuu pätevän laajemmaltikin, sillä Australian työttömyysasteen ja koko maahanmuuton välinen vuodella viivästetty korrelaatio vuosina 1961–1971 oli 0.81. Tulosten tulkinnassa on syytä muistaa, että sekä Australian kokonaisuahanmuutto että työttömyys ovat 60-luvulla vaihdelleet melko ahtaissa rajoissa. Kahden melko tasaisen aikasarjan yhteys ei siten ehkä ole tulkinnallisesti niin dramaattinen kuin pelkkä korrelaatiokerroin antaisi aiheen olettaa.

Maahanmuuton voimistumisella työttömyyskausien yhteydessä ei ole ollut siirtolaisuustasetta parantavaa vaikutusta. Taloudelliset laskusuhdanteet ovat samalla lisänneet Australian maastamuuttoa niin että vuosina 1964–1972 Australian työttömyyden ja nettosiirtolaisuusasteen korrelaatio oli -0.92

Tässä esitetty ajatusmalli tuskin pätee enään. Kuten edellä mainittiin, Australia on luopunut määrällisestä siirtolaisuustavoitteestaan, vähentänyt maahanmuuton kokonaismäärää ja alkanut kiinnittää aikaisempaa voimakkaammin huomiota työllisyyden ja maahanmuuton sekä tulijoiden Australiassa pysymisen yhteyksiin.

1.2. Kanada

Vuosina 1961–1970 Suomesta muutti Kanadaan 4857 siirtolaista. Aiemmin esitettyjen tiukkojen siirtolaisten valintakriteereiden valossa ei tunnu yllättävältä, että *Kanadan työttömyys* osoittautui Suomen työttömyyttä *tärkeämmäksi muuton määrään vaikuttavaksi tekijäksi*.

Korkein korrelaatio Kanadan työttömyyden ja Suomesta tapahtuvan maahanmuuton välille saatiin käyttämällä kahden vuoden viivettä. Vuosien 1963–1973 aikasarjojen korrelaatio oli tällöin -0.89 ($r^2 = 0.78$).

Suomen työttömyys ei ollut kovinkaan hyvä selittäjä. Korkein korrelaatio syntyi ilman viivettä ($r=0.48$, $r^2 = 0.23$).

Kanadan työttömyysasteen ja koko maahanmuuton korrelaatio sai korkeimman arvonsa (-0.75) yhden vuoden viivettä käyttäen. Ilmeisesti kokonaissiirtolaisuuden riippuvuus työttömyydestä kasvaa nyt kun Kanada on vuonna 1967 rajoittanut 'kustannettujen siirtolaisten' (ks. politiikkaosa) maahanpääsyä. Näiden maahanmuutto on ilmeisesti ollut vähiten riippuvaa taloudellisista suhdanteista.

1.3. Yhdysvallat

Suomessa syntyneitä siirtolaisia muutti Yhdysvaltoihin v. 1951–1960 6 678 ja 1961–1970 5 797. Osa näistä saapui epäsuorasti, ilmeisesti lähinnä Kanadan kautta, sillä vastaavina aikoina ennen muuttoa pysyvästi Suomessa asuneita oli 4 925 ja 4 192.

Aineellisen elintason erot olisivat ilmeisesti volyymin selittämisessä. Niin Suomen kuin Yhdysvaltojen työttömyyden ja maiden välisen muuttoliikkeen korrelaatio jäi pieneksi (hiukan yli 0.20 kummassakin tapauksessa).

Suomesta Yhdysvaltoihin muuttajat olivat ilmeisesti pääasiassa pitkälle koulutettuja ammattitaitoisia toimihenkilöitä (vrt. ammattijakaumaa myöhemmin tässä kirjoituksessa), joiden alojen työllisyystilanteella on suhteellisen vähän painoa kokonaistyöttömyyslukuja laskettaessa. Niin sanottujen 'valkokaulusammattien' työttömyysaste oli Yhdysvalloissa vuosien 1960 ja 1973 välillä keskimäärin 2.7 prosenttia kun 'sinikaulusammattien' vastaava luku nousi 5.8 prosenttiin.

Kysyntää lisäksi osaltaan tertiärielinkeinojen nopea laajeneminen: 1960-luvun aikana Yhdysvaltojen tertiärielinkeinoissa työskentelevän työvoiman osuus koko työvoimasta nousi 46 %:sta 55 %:iin.

1.4. Pohjoismaat

Pohjoismaihin on muodostunut käytännössä institutionaalisista rajoituksista vapaa yhtenäinen työmarkkinavyöhyke. Seurauksena on ollut työvoiman alueellisen liikkuvuuden lisääntyminen, suomalaisen työvoiman muuttaminen Ruotsin työvoimapolusta kärsiville markkinoille.

Ei ole yllättävää, että maiden välinen *muuttoliike reagoi herkästi suhdannevaihteluihin*. Vuosien 1957–1972 aikasarjoista saadussa aineistossa Suomen ja Ruotsin työttömyysasteet selittivät 85 prosenttia Suomesta Ruotsiin muutosta ¹.

1.5. Muu maailma

Australian, Kanadan, Yhdysvaltojen ja Pohjoismaiden ulkopuolelle suuntautuva siirtolaisuus on niin vähäistä ja jakautuu niin monen maan osalle, että sitä ei juuri kannata tilastollisilla menetelmillä analysoida. Muuttajien määrä on vuosittain vaihdellut kuusikymmenluvulla ja seitsenkymmenluvun alussa hieman yli sadasta vajaan sataan.

Ronald Wiman on tutkinut yksityiskohdaisesti Suomen ja Ruotsin välistä muuttoliikettä. Hänen lukuisista regressiomalleistaan eräs selittää 94 prosenttia Suomen nettomuutosta Ruotsiin. "Nettomuutosta Ruotsiin. "Nettomuutosta on sitä voimakkaampaa, mitä enemmän Ruotsissa on avoimia työpaikkoja, mitä suurempi on Suomen työttömyys, sekä mitä nopeammin reaalitytulot Ruotsissa kasvavat suhteessa Suomeen (Wiman 1975, s. 118).

SUOMALAISTEN SIIRTOLAISTEN AMMATTI VUOSINA 1965–1973 TILASTOJEN VALOSSA

Siirtolaisten ammattien vertailu jouduttiin suorittamaan epäluotettavien suomalaisten tilastojen perusteella koska kaikkien tulo maiden tilastoissa ei ollut luokiteltu muuttajia ammatin mukaan. Suomen tilastojen puutteellisuudesta johtuen ei ole kiinnitetty huomiota ryhmien absoluuttiseen suuruuteen vaan pikemminkin ryhmien suhteellisiin osuuksiin ja niiden muutoksiin.

Australian ja Uuden Seelannin luvut esiintyvät seuraavassa yhdessä koska Australian edustustot hoitavat myös Uuden Seelannin siirtolaisväilyksen Suomessa. Uuteen Seelantiin muuttaneiden määrä on korkeintaan noin 2 prosenttia Australian siirtolaisten määrästä.

Australiaan ja Uuteen Seelantiin muuttaneista on useimpina vuosina *yli puolet ollut teollisuustyöntekijöitä*. Maa- ja metsätalouden sekä kaivosteollisuuden työntekijöiden osuus on hieman laskenut ja päätyntyn jakson lopussa yhden prosentin tienoille. Muiden ryhmien osuudet vaihtelevat säännöttömästi.

Australian tertiärielinkeinojen sektorin laajeneminen ei heijastu Suomen siirtolaisuuden rakenteeseen. Suomessa on samanaikaisesti ollut käynnissä vastaavanlainen palveluelinkeinojen laajeneminen. Ryhmän työntekijöillä on ollut kotimaassakin kysyntää paremmin kuin muiden alojen ammattien edustajilla. Tällaisessa tilanteessa tulisivat lähinnä elintasoerot kysymykseen muuton syynä. Australialla on ollut kilpailijoinaan Ruotsi, Kanada ja Yhdysvallat, joihin palveluammattien edustajia on siirtynyt runsaammin.

Kanadaan muuttaneista teollisuustyöntekijät muodostavat myös suurimman ryhmän, joka kuitenkin on vain 31–46 prosenttia kaikista muuttaneista. Osuus on lisäksi hiukan laskenut samalla kun teknisten, yhteiskuntatieteellisten ja humanististen pitkää koulutusta vaativien ammattien ja *palveluammattien osuus on noussut*. Maa- ja metsätalouden osuus on korkeimmillaan jopa 17 prosenttia mutta laskee jakson loppuun mennessä kuuteen prosenttiin.

Nämä muutokset voi tulkita heijastuksiksi Kanadan pyrkimyksistä kytkeä maahanmuutto entistä tiukemmin työvoiman kysynnän tarpeisiin teollisuus- ja alkutuotannon ammattien osuuden työvoimasta laskiessa.

Yhdysvaltoihin siirtyneissä oli teknisiin, luonnontieteellisiin, humanistisiin ja taiteellisiin ammatteihin kuuluvia enemmän kuin muissa ryhmissä. Näiden ammattien osuus nousee jakson alun yli 20 %:sta lopun yli kolmennekseen. Mainittujen alojen osuus yhdessä hallinnollisten, tilinpidollisten ja konttoriteknillisten ammattien sekä kaupallisten ja palveluammattien kanssa on jakson alussa 38 % ja lopussa 60 % kaikista muuttaneista. Toinen muista maista poikkeava piirre on teollisuustyöntekijöiden vähäinen osuus, aluksi noin 20 % ja jakson lopussa alle 10 %. Alkutuotannon osuus pysyttelee alle 10 prosentin lukemissa.

Pohjoismaisen muuttoliikkeen ammattirakenteesta ei ole 1960-luvulta tilastotietoja saatavissa. Jo aiemmin mainitussa Wimanin tutkimuksessa todettiin vuosien 1960 ja 1971 välillä Suomesta Ruotsiin muuttaneista alkutuotannon piirissä työskennelleen keskimäärin 15 %, teollisuudessa 42 %, rakennustoiminnassa 9 ja palveluelinkeinoissa 34 %. Suhdannevaihtelut ovat olleet voimakkaita: esimerkiksi teollisuustyöväestön osuus on ollut pienimmillään 29 prosenttia v. 1968 ja korkeimmillaan vain kahta vuotta aikaisemmin 55 prosenttia (Wiman 1975, s. 129).

KYSELYOSA

Vuoden 1971 suomalaisten siirtolaisuustilastojen perusteella valittiin kyselytutkimuksen vastaajiksi Ruotsiin, Australiaan ja Kanadaan muuttajat. Kesä–joulukuussa 1972 Ruotsiin muuttaneista ja samana aikana Australiaan tai Kanadaan siirtolaisuusviisumia hakeneista valittiin otos, jolle lähetettiin postikysely.

Seuraavassa esitetään muutamia keskeisimpiä tuloksia, joita eri ryhmien vertailussa löydettiin. Suunnittelua ohjannut teoria, siitä johdettujen hypoteesien testaus ja

suurin osa tuloksista on pakko jättää tämän esityksen ulkopuolelle. Aineiston suppeudesta johtuen tuloksia ei pitäisi yleistää eikä ulottaa ajallisesti tutkimusjakson ulkopuolelle. Tulokset on nähtävä lähinnä viitteellisinä, suuntaviivoja luovina ja uusia kysymyksiä herättävinä.

RYHMIEN EROT

Ikä

Eri tutkimuksissa tehty luotettavin ja universaalein yleistys on ollut siirtolaisten ikää koskeva: siirtolaisten valtaosa on ollut alle kahdestakymmenestä vähän yli kolmeenkymmeneen vuotta vanhoja. Myös tässä tapauksessa kyselyyn vastanneista *yli puolet oli alle 25-vuotiaita ja 90 prosenttia alle 35-vuotiaita*. 20–24-vuotiaisiin kuului kolmannes kaikista vastanneista.

Kyselylomakkeen vastaanottaneet olivat kaikki yli 15-vuotiaita. Vastanneiden Ruotsiin muuttaneiden keski-ikä oli 25 vuotta, Australiaan viisumia hakeneiden 27 ja Kanadaan pyrkineiden hiukan alle 28 vuotta. Kanadaan ja Australiaan muuttoa suunnitelleista suurin viisivuotissyhmä oli 25–29-vuotiaat, Ruotsiin muuttaneista 20–24-vuotiaat.

Muuttomotiivi

Kyselyosassa selviteltiin yksilötason muuttomotiivia. Vastajat ilmoittivat, mistä syystä he olivat päättäneet lähteä siirtolaisiksi. Tällainen vastaus ei tietystikään tyhjentävästi selvitä muuton syytä. Syyksi ilmoitettu seikka voi olla vain tekijä, joka laukaisee pitkään vallinneen muuttopaineen, saa aikaan kauan kypsyneen muuttopäätöksen tai ehkäpä vain ratkaisee muuton ajankohdan.

Taulukko 1: Kyselyyn vastanneiden muuttopäätöksen syy oman ilmoituksen mukaan

maa	muuton syy :						(N)
	työttö- myys	taloud. syyt	sosiaal. syyt	henk. koht. syyt	sukul. suht.	yht.	

Ruotsi	30	25	15	17	13	100	(126)
Australia	13	23	18	40	6	100	(47)
Kanada	3	20	9	51	17	100	(35)

Yhteensä	22	24	14	28	12	100	(208)

Työttömyyteen sisältyy myös työpaikan epävarmuus ja työttömyyden uhka. Taloudellisiin syihin on luettu lähtö- ja tulo- maan palkkatason tai aineellisen elintason erot (hinnat, verotus, ym.). Sosiaalisiiin syihin kuuluvat sosiaaliturvajärjestelmän erot sekä ennen kaikkea asunnonsaantimahdollisuuksien erot. Henkilökohtaisiin syihin on katsottu kuuluvan yhteiskunnasta ja sen ominaisuuksista riippumattomat tekijät kuten naimisiinmeno, halu oppia kieltä tai seikkailunhalu. Sukulaisuussuhteet on merkitty niiden muuton syyksi, jotka ovat ilmoittaneet muuttavansa päästäkseen jonkun aikaisemmin muuttaneen sukulaisen- sa luo.

Ruotsiin muuttaneilla työttömyys tai sen uhka oli yleisimmin mainittu muuton syy (30 %). Australian ja Kanadan ryhmissä vastaavat luvut olivat 13 ja 3 prosenttia. Ilmeisesti Australiaan ja etenkin Kanadaan muutto ei yleensä tule kysymykseen työllisyysongelman ratkaisuna. Halukkuus odottaa viisumipäätöstä edellyttää työttömältä jonkinlaista taloudellista turvallisuutta. Ruotsiin muutto on nopeampi tapa saada työtä ulkomailta. Australian matka-avustukset lienevät nostaneet jonkin verran työttömyyden osuutta Australiaan muuton syynä.

Työttömänä kyselyä edeltäneenä vuonna oli ollut Ruotsiin muuttaneista 46 %, Australiaan pyrkineistä 27 % ja Kanadan viisumia hakeneista 25 % oman ilmoituksensa mukaan. Kaikissa ryhmissä työttömyysko- kemus on siis yleisempi kuin työttömyys

ilmoitettuna muuton syynä. Epävarmuus työmahdollisuuksien jatkumisesta on tällöin nähtävä muuttoalttiutta luovana tekijänä, joka elintasoerojen tai muiden syiden lisäksi on voinut vaikuttaa muuttopäätöksen syntyyn.

Ryhmät eroavat selvästi toisistaan taloudellisten muuttosyiden yleisyyden suhteen. Laajassa mielessä taloudellisista syistä (työllisyys, elintasoerot, sosiaaliset erot) haki Kanadan viisumia 32 %, Australiaan pyrkineistä näihin ryhmiin kuului 54 % ja Ruotsiin muuttaneista 70 %. Toisaalta *henkilökohtaiset syyt* (henk. koht. ja sukulaisuussuhteet taulukossa 1) *ovat huomattavasti yleisempiä Kanadaan (68 %) ja Australiaan (46 %) pyrkimisen kuin Ruotsiin muuton (30 %) syistä.*

Koulutus

Ruotsiin muuttaneet olivat saaneet muita ryhmiä vähemmän koulutusta. Yli puolet (56 %) Ruotsiin muuttaneista oli käynyt pelkästään kansakoulun, Australiaan aikovista tähän ryhmään kuului 23 % ja Kanadaan haluavista 15 %. Ylioppilaita tai sitä enemmän koulutusta saaneita oli Ruotsiin muuttaneissa 11 %, Australian ryhmässä 12 % ja Kanadaan pyrkineissä 21 %.

Ryhmät eroavat toisistaan selvemmin jos tarkastellaan ammattikoulutuksen eroja.

Taulukko 2: Kyselyyn vastanneet ammat- tikoulutuksen mukaan

määrämaa	ammatti- koulutus	ei ole saanut	on saanut	yht.	(N)
Ruotsi		74	26	100	(130)
Australia		39	61	100	(48)
Kanada		36	64	100	(39)
Yhteensä		60	40	100	(217)

Ruotsiin muuttaneista 74 % ei ollut saanut ammatillista koulutusta, toisin sanoen oli käynyt vain yleissivistävää koulua— kansakoulua, keskikoulua tai suorittanut ylioppilastutkinnon. Sen sijaan Australiaan ja Kanadaan pyrkijöistä vajaa 40 % oli ilman ammattikoulutusta.

Lähtöpaikkakunta

Ruotsiin lähtö oli keskittynyt Pohjois-Suomeen muuta siirtolaisuutta voimakkaammin. Ruotsiin muuttaneista tuli 18 % Oulun ja 21 % Lapin läänistä, Australian

ryhmässä vastaavat luvut olivat 6 % ja 2 %. Kanadaan pyrkijöistä kukaan ei ollut kahden pohjoisimman läänin alueelta. Uudenmaan läänistä lähteneiden osuus oli suuri joka ryhmässä. Ruotsiin muuttaneista 19 %, Australiaan haluavista 46 % ja Kanadaan tahtovista 41 % oli Uudenmaan läänin alueelta. Kanadaan ja Australiaan pyrkijöistä vain pieni osa oli Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen ja Vaasan läänin ulkopuolelta. (Kanadaan pyrkijöistä 13 %, Australiaan haluavista hieman enemmän, 30 %)

Taulukko 3: Kyselyyn vastanneet Suomen asuinpaikan kuntamuodon mukaan

määrämaa	asuinpaikka	maaseutu	kaupunki tai kauppala	yht.	(N)
Ruotsi		54	46	100	(130)
Australia		23	77	100	(47)
Kanada		23	77	100	(39)
Yhteensä		41	59	100	(217)

Ruotsiin muuttaneista hiukan yli puolet oli maaseudulta, Kanadaan tai Australiaan viisumia hakeneista vajaa neljännes.

Jos lasketaan taulukossa 3 esitetyllä tavalla lääneittäin jakaantuneen väestön kaupungeissa asuvien suhteelliset osuudet painottamalla kustakin lääneistä eri maihin muuttavien lukumäärä saman läänin kaupungeissa asuvan väestön suhteellisella määrällä, saadaan Ruotsiin muuttaneiden ryh-

mässä maaseudulta tulevien osuudeksi 54 %, Australiaan viisumia hakeneiden ryhmässä 41 % ja Kanadaan pyrkijöiden joukossa 40 %. Ruotsiin muuttajat valikoituvat siis kylläkin alueella yhtä hyvin maaseudulta kuin kaupungeistakin. Kanadaan ja Australiaan haluavat ovat koko väestöä yleisemmin Etelä-Suomesta ja vielä alueittainkin tarkasteltuina heistä on suurempi osa kaupungeista kuin koko alueen väestöstä.

Muuton harkinta-aika ja siirtolaisuuden vaihtoehto

Siirtolaiseksi lähtemisen prosessia kuvailevista tuloksista otetaan tässä esille vain muuton harkinta-aika ja siirtolaisuudelle harkitut vaihtoehdot.

Lähes kuusikymmentä prosenttia ilmoitti muuttopäätöksen harkintaan kuluneen aikaa alle puoli vuotta. Ruotsiin muuttaneet erosivat selvästi muista ryhmistä. Kolme neljäsosaa Ruotsiin muuttaneista harkitsi muuttoa alle puoli vuotta. Muut ryhmät tekivät muuttopäätöksensä pitemmän miettimisajan jälkeen. Muista ryhmistä lähes kaksi kolmasosaa (Australiaan pyrkivistä 67 %, Kanadaan haluavista 62 %) harkitsi muuttoa yli puoli vuotta ennen päätöstä.

Ruotsiin muuttajat olisivat olleet muita halukkaampia muuttamaan asuinpaikkaa kotimaassa siirtolaiseksi lähden sijasta jos tähän olisi ollut mahdollisuus. Ruotsiin muuttaneista 40 % olisi pitänyt maassamuuttoa siirtolaisuutta parempana. Australiaan ja Kanadaan muuttajat taas halusivat nimenomaan ulkomaille: vain 2–3 prosenttia kummastakin ryhmästä olisi muuttanut kotimaassa mieluummin kuin lähtenyt siirtolaiseksi.

Eroja voidaan selittää yhdistämällä aineisto ja tarkastelemalla kaikkia vastaajia muuttomotiivin mukaan. Työttömyyden muuttopäätöksensä syyksi ilmoittaneista 42 % olisi muuttanut kotimaassa jos siihen olisi ollut mahdollisuuksia. Taloudelliset syyt muuttonsa motiiviksi maininneista 6 % ja sosiaaliset tekijät maininneista 27 % piti maassamuuttoa siirtolaisuutta parempana. Sen sijaan muista syistä (henkilökohtaiset syyt ja sukulaisuussuhteet) muuttopäätöksen tehneistä vain 6 % olisi ollut valmis harkitsemaan maassamuuttoa siirtolaisuuden asemesta.

Kohdemaan edut Suomeen verrattuna

Vastaajilta kysyttiin, mikä seikka heidän kannaltaan oli paremmin kohdemaassa kuin Suomessa. Avovastaukset koodattiin neljään luokkaan. Työllisyystilanteen lisäksi etuna voi olla taloudellinen tilanne (palkkojen suuruus, verojen tai hintojen alhaisuus tms.), sosiaaliset seikat (sosiaaliturva tai asuntotilanne) ja lopuksi muut syyt, joihin kuuluivat tärkeimpinä koulutusmahdollisuudet, poliittinen tilanne ja (erityisesti Australian) ilmasto.

Taulukko 4: Kyselyyn vastanneiden mainitsema kohdemaan etu Suomeen verrattuna

kohdema/etu	työll.	taloudellinen tilanne	sosiaalinen tilanne	muu	yht.	(N)
Ruotsi	17	31	46	6	100	(112)
Australia	25	35	5	35	100	(40)
Kanada	6	50	6	38	100	(32)
Yhteensä	17	35	30	18	100	(184)

Ruotsiin muuttajat arvostivat erityisesti kohdemaansa sosiaalisia etuja (asuntotilanne). Toinen ryhmä erottava tekijä oli

Australiaan ja Kanadaan pyrkijöiden ei-taloudellisten tekijöiden korostuneisuus Ruotsiin muuttajiin verrattuna.

Oletettu siirtolaisuusaika ja paluuaikeet

Ruotsiin muuttaneista 54 %, 38 % Australiaan ja 59 % Kanadaan pyrkineistä ei osannut vastata kysymykseen, aikovatko he palata myöhemmin pysyvästi Suomeen.

Vastanneista 19 % Ruotsiin muuttaneista, 27 % Australiaan ja 37 % Kanadaan viisumia hakeneista ei aikonut enää asettua Suomeen pysyvästi asumaan.

Kanadaan haluavat suunnittelivat pitkäaikaisinta siirtolaisuutta. Silti heistäkin 57 % uskoi palaavansa viimeistään viiden vuoden kuluttua lähdöstä. Australian ryhmässä luku oli 70 % ja Ruotsiin muuttaneilla 73 %.

LÄHDELUETTELO

Alussa mainittu pro gradutyö ja siinä esitetyt lähteet, joista erityisesti

Koivukangas, Olavi: Finnish Migration to Australia With a Special Reference to the Postwar Period, teoksessa *Migration Research in Scandinavia*, Proceedings of the Nordic Seminar on migration research, held at Siikaranta, Finland on January 3-5, 1973. Ministry of Labour, Planning Division, Migration Reports 4. December 1973, Helsinki.

Wiman, Ronald: Työvoiman kansainvälisen muuttoliikkeen mekanismi. Tutkimus Ruotsiin muuton syistä. ETLA, B 9, Helsinki, joulukuu 1974. Myös sosiologian lisensiaattitutkimus, Helsingin yliopisto 1975.

TAPANI ALKULA:

ON DIFFERENCES IN THE SOCIAL BACKGROUND OF FINNISH EMIGRANTS MOVING TO AUSTRALIA, CANADA, THE UNITED STATES AND SWEDEN

Summary

The article gives some main points of a larger study by the author.

After World War II, till the Labour government took power in 1972, Australia's immigration target was mainly quantitative, to increase the country's population by one per cent annually, by immigration. This was reflected on the Finnish emigration statistics in the 1960's. Every time unemployment in Finland went up, Australia was willing to receive the increasing numbers of Finnish migrants. Surprisingly enough, correlation between the Australian unemployment rates and the migration from Finland to Australia —and the entire Australian immigration— was positive. However, Australia's net migration rate was strongly negatively correlated with the country's unemployment rate, proving that Australia could not keep the immigrants it received during economic recessions. Later, Australia has given up the quantitative immigration target.

Canada has paid strict attention to connect immigration with the economic needs of the country. So, immigration and unemployment are negatively correlated. Finnish unemployment has little to do with migration to Canada.

The quota system of the United States has, since the 1920's limited the number of Finnish migrants. Those who have been permitted to enter the country have mainly been highly educated, skilled manpower for the services-sector of the economy.

After 1954 there have been no institutional barriers (visa, passport etc) to prevent free migration between the Nordic Countries. Therefore, economic conditions in the two countries have regulated migration flows from Finland to Sweden and back.

A sample was collected from Finns who had moved to Sweden between May, 1972, and the end of the year and a questionnaire was mailed to them. At the same time, the same questions were asked from potential emigrants who were applying for a visa to Australia or Canada.

Unemployment was given in 30 per cent of cases as a reason of migration to Sweden, other economic and social reasons (differences in wages, taxes, social security system etc) was given by 40 per cent of the respondents. Other groups (Australia, Canada) gave quite different motives. 13 per cent of the Australian and only 3 per cent of the Canadian group gave unemployment as a reason. Other economic and social reasons were given by 41 and 29 per cent respectively. 68 per cent, 46 per cent and 30 per cent gave a strictly personal reason to move to Canada, Australia and Sweden, respectively. Here we see a pattern that was repeated in many more comparisons of the groups: migration to Canada and Australia differed from migration to Sweden. The migrants to Australia were usually between the other two groups. Most of the differences became understandable by comparing immigration policies of the countries in question.